

ZINĀTNES DZĪVE

STARPTAUTISKAIS SADARBĪBAS UN KULTŪRAS MANTOJUMA APMAIŅAS FORUMS ĶĪNĀ

Lai saglabātu tradicionālos amatus un kultūras mantojumu, kā arī risinātu nodarbinātības jautājumu, 2013. gadā Ķīnā aizsākās projekts “*Belt and Road Initiative*”. Pēdējos gados projekts izvirzījis jaunus starptautiskus mērķus: tuvināt Austrumu un Rietumu kultūras, veicināt kultūras izziņas un apmaiņas pasākumus, kuru ietvaros arī tika organizēts 2017. gada 21. augusta forums (konference).

2017. gada foruma “*Belt and Road Initiative*” iniciatori bija Starptautiskā tautas mākslas organizācija (IOV), Ķīnas tautas mākslas un amatu biedrība un Džjiņaņas (*Jinan*) Universitātes Kultūras mantojuma un radošās industrijas akadēmija. Saieta mērķis bija teorētiskā un praktiskā līmenī diskutēt un dalīties pieredzē par tautas mākslas un kultūras mantojuma saglabāšanu pasaulē.

Uz forumu tika aicinātas kultūras iestāžu amatpersonas, zinātnieki, muzeju darbinieki, kultūras mantojuma eksperti un tradicionālo amatu pratēji no 10 pasaules valstīm (Bulgārija, Ēģipte, Itālija, Kambodža, Irāna, Krievija, Ķīna, Latvija, Polija, Vācija).

Rīta sesijā uzrunas teica un par savu darbu atskaitījās Ķīnas vadošie kultūras dzīves organizatori un zinātnieki. Dažādu tautu amatnieki demonstrēja savas amata prasmes un darinājumus, bet sesijas noslēgumā foruma organizētāji un ciemiņi apmainījās ar savas zemes daiļamatnieku darinātām veltēm. Ķīnas puse katrai starptautiskajai delegācijai uzdāvināja vāzi, veidotu īpašā *cloisonné* emaljas tehnikā pēc “Ziloņa ausu” vāzes parauga, kas atrodas Pils muzejā Pekinā. Pēc dāvinātāju teiktā, vāze iemieso ideju par mieru un sadarbību, atklātību, zināšanu apmaiņu un savstarpējo izdevīgumu.

Pēcpusdienas sesijā “*Belt and Road Forum on International Cultural Heritage Cooperation*” tika nolasīti 11 zinātniskie referāti, kuros viesi no dažādām pasaules malām dalījās pieredzē, kā konkrētā valstī tiek vākts, pētīts un saglabāts kultūras mantojums un tradicionālie amati. Pēcpusdienas sesiju un zinātnisko diskusiju vadīja Džjiņaņas Universitātes dekāne profesore Emma Čena Heflere (*Emma Chen Hoefler*).

Tālāk sniegts īss ieskats nolasītajos referātos.

1. Tautas tradīciju biedrības prezidents no Ēģiptes profesors **Ahmeds Ali Morsi Jusufs** (*Ahmed Aly Morsi Yusuf*) referātu par tradicionālo amatu un tautas mākslas attīstību Ēģiptē balstīja uz konkrētu projektu – tradicionālo amatu (zīda aušanas, izšūšanas) izpēti vienā ciemā. Profesors norādīja, ka tradicionālos amatus, kurus pārmanto mutiski no paaudzes paaudzē, negatīvi ietekmē jaunizdotā literatūra, kas traucē attīstīties vietējiem amatiem un saglabāt tradicionālās mākslinieciskās izteiksmes.

2. Profesors **Pjērs Frančesko Fumagalli** (*Pier Francesco Fumagalli*) no Milānas referātā “Mākslas, amatniecības, tautas tradīciju aizsardzības un ilgtspējības attīstība Itālijā” norādīja uz Itālijas kultūras starpkulturālo un sociālo aspektu, ko daudzu gadsimtu laikā ietekmējušas Itālijas teritoriju šķērsojušās civilizācijas. Pēc viņa domām, arābu kultūras ietekme Itālijas kultūrai ir traģēdija, kas turpinās vēl šodien. Bet vienlaikus tā ir arī kā dāvana, kas ienes jaunas vēsmas mākslā, tradicionālajos amatos.

3. Kambodžas Kultūras un mākslas ministrijas Muzeju departamenta direktors **Kongs Vireaks** (*Kong Vireak*) un Kambodžas Kultūras un mākslas ministrijas Mākslas un amatniecības departamenta direktors **Čims Soti** (*Chhim Sothy*) kopīgajā referātā “Kambodžas kultūra un māksla” stāstīja par savu agrāro zemi ar tās 15 miljoniem iedzīvotāju, kur visi prot un piekopj kādu no tradicionālajiem amatiem: auž zīdu, veido pīnumus no dažādiem izejmateriāliem, kaļ sudrabu, darina keramikas traukus, glezno utt. Tradicionāli amata prasmes apguva un pārmantoja ģimenē, bet līdz ar kolonistu ierašanos ir izveidotas arī skolas, kurās māca tradicionālos amatus, kas sekmē vietējās kultūras saglabāšanu.

4. V. D. Poļenova krievu tautas mākslas muzeja darbiniece **Tatjana Siņeļņikova** (Krievija) dalījās sava muzeja pieredzē tradicionālo amatu saglabāšanā, izstāžu un folkloras festivālu organizēšanā, kuru laikā tiek demonstrēti tradicionālie amati.

5. Nacionālo reformu un attīstības komisijas Starptautiskās sadarbības centra pētniece **Džena Cji** (*Zheng Qi*, Ķīna) iepazīstināja ar savu pētījumu par pilsētu senās apbūves aizsardzības ilgtspējības attīstību. Viņa norādīja, ka līdz ar ielu sakārtošanu tūrisma vajadzībām pilsētas zaudē senatnīgumu, tāpēc, veidojot jaunu (moderno) menedžmenta sistēmu, svarīgi:

- a) radīt mehānismu, kas regulē ielu tirdzniecību,
- b) integrējot tautas mākslu industrializācijā, nodarētu lielāks valdības atbalsts,

c) nepieciešams vairāk atbalstīt lokālo tautas mākslu, stiprināt vietējās daiļamatnieku organizācijas, lai ar tradicionālo amatu varētu arī pelnīt.

Noslēgumā viņa uzsvēra, ka Ķīnā lielas cerības tiek liktas uz projektu “*Belt and Road*” un starptautisko pieredzi, kas ļautu izstrādāt modeli, kā labāk saglabāt un attīstīt tautas mākslu.

6. Bulgārijas Nacionālā vēstures muzeja Mākslas vēstures departamenta pētnieks **Dimitrs Vasilevs** (*Dimitar Vasilev*) referātā “Tradicionālo amatu un tautas mākslas aizsardzība – Bulgārijas piemērs” uzskaitīja visas organizācijas, kas valstī iesaistītas šī jautājuma risināšanā (Kultūras ministrija, Amatniecības kamera, mākslas centri, specializētās skolas utt.), un redzamākās pēdējo gadu aktivitātes (izstādes, folkloras festivālu organizēšana, amatnieku tirgi utt.). Neskatoties uz šiem īpaši organizētajiem pasākumiem, tradicionālie amati un tautas māksla Bulgārijā, līdzīgi kā citviet pasaulē, iet tradīciju nivelēšanās ceļu.

7. Professore **Mohadese Hoseini Someha** (*Mohadeseh Hosseini Someah*) no Maleka Nacionālās bibliotēkas un muzeja Teherānā (Irāna) referēja par vietējo rokdarbu lomu, nozīmi un nepieciešamību tūristu piesaistīšanā un uzņēmējdarbības attīstīšanā.

8. Jilijas Citadeles muzeja (*Museum Zitadelle Jülich*, Vācija) direktors **Marsels Perse** (*Marcell Perse*) referātā “Amatniecības un tautas mākslas aina Vācijas muzejos – identitātes, iedvesmas un praktisko zināšanu radīšana” analizēja vēstures avotus – 16.–18. gs. kartes, kas uzskatāmi parāda senos tirdzniecības ceļus, kas lielā mērā ietekmēja lokālās tautas mākslas attīstību. Referents ieskicēja Romas impērijas, renesanses laika mākslas un romantikas perioda ietekmi uz vācu tautas mākslu. Bet, runājot par mūsdienām, viņš uzsvēra problēmu par autoritātes priekšmetiem, ko ražo tūrismam, kam nav nekāda sakara ar nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu.

9. Polijas Nacionālā etnogrāfijas muzeja (Varšava) direktora vietnieks **Pāvels Matvejčuks** (*Paweł Matwejcuk*) ziņojumā “Reformēt, koplietot, aizsargāt” vairāk pieskārs sava muzeja fondu komplektēšanas un uzturēšanas problēmām. Referents dalījās pozitīvajā pieredzē, kā uzrunāt apmeklētājus, lai piesaistītu līdzekļus muzejam. Runājot par tradicionālo amatu un tautas mākslas saglabāšanas nepieciešamību, viņš uzsvēra, ka “saglabājot kultūras mantojumu, mēs aizsargājam tautu”.

10. Ēģiptes bērnu muzeja direktors **Osama Hasuns** (*Ossama Abdel Wareth Abdel Meguid Hassoun*) referātā “Ēģiptes rokdarbi – māksla un

mantojums” stāstīja par Ēģiptes tautas amatu vēsturi, to daudzveidību (metāla rotas, keramika, senās tekstilijas, kokgriezumi, paklāju darināšanas māka), ko prezentācijā ilustrēja ar mūsdienu amatnieku/meistaru darbnīcu attēliem un amatu demonstrējumiem.

11. Referātā “Tradicionālo amatu un tautas mākslas attīstība Latvijā” LU Latvijas vēstures institūta vadošā pētniece **Aija Jansone** klausītājus iepazīstināja ar latviešu tradicionālās un mūsdienu lietišķās mākslas attīstību, ar septiņiem to pārstāvošiem žanriem (aušana, rotkaļi, rokdarbi, keramika, kokgriezēji, ādas apstrāde un metālkalēji); ar organizētās un individuālās amatniecības darbības galvenajiem principiem; ar iespējam apgūt tradicionālos amatus; izstāžu un amatniecības tirgu nozīmi nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanā.

Foruma noslēgumā, beidzoties diskusijām, tā organizatori izteica cerību, ka “*Belts un Road*” iniciatīva aizsargāt reģionālo kultūru, etniskās tradīcijas, kultūras daudzveidību un tradicionālos amatus stiprinās draudzīgās attiecības starp tautām un veicinās kultūras apmaiņu nosacīti visa “Zīda ceļa” garumā.

Aija Jansone

ICOM KOSTĪMU KOMITEJAS KONFERENCE LONDONĀ

Starptautiskā Muzeju padomes komiteja (ICOM) ir brīvprātīga, nevalstiska, sabiedriska organizācija, kas uz profesionālo interešu pamata apvieno muzeju darbiniekus un zinātnes pārstāvjus dažādās grupās – komitejās. Lai paplašinātu pētnieku redzesloku un celtu zinātniski teorētisko bāzi, kā arī veicinātu kultūras sakarus starp valstīm, katra ICOM komiteja ik gadu rīko starptautiskas konferences, uz kurām ierodas pētnieki un muzeju darbinieki no visas pasaules.

Šogad 25.–29. jūnijā ICOM kostīmu komitejas gadskārtējais simpozijs ar vienojošo tēmu “*The Narrative Power of Clothes*” notika Londonā – Londonas Modes koledžā (*London College of Fashion*).

Uz konferenci ieradās 88 ICOM kostīmu komitejas biedri no 27 pasaules valstīm. Tā kā saiets notika Londonā, salīdzinoši labi tajā tika pārstāvētas Eiropas valstis: no Apvienotās Karalistes piedalījās 10, no Čehijas 2, Dānijas 3, Grieķijas 6, Izraēlas 3, Īrijas 1, Latvijas 1, Nīderlandes 2, Polijas 1, Serbijas 2, Slovākijas 1, Somijas 2, Spānijas 2, Šveices 1,